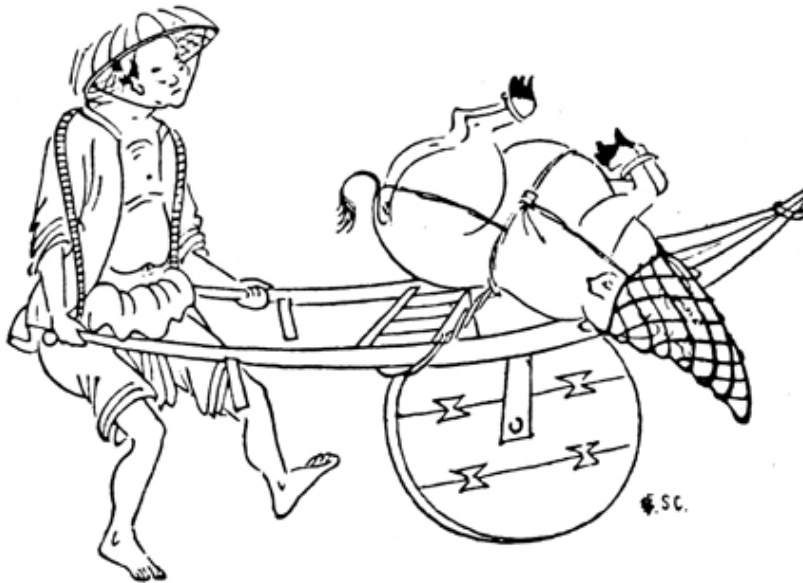

Nghề mọn thôn quê :

Ông lớn lại...

Đình Trọng Hiếu, JJR 56

-A ha ! chúng mày ơi ! ông lớn lại ! ông lớn lại ! Một thằng cu, đầu trọc lóc văng mình từ bụi đậu chạy ra đường. Thế là một bọn không biết ở đâu xô ra, cùng nhau reo hò : « A ha ! ông lớn lại, ông lớn lại, ông lái lợn » !

Đầu làng, lếch thếch chiếc quần cháo lòng, hai tay chắp sau lưng, đầu chiếc thòng lọng, « ông lớn » đang lò dò lại ; đến gần bọn trẻ đang láo nháo, ông vung cái thòng lọng cho chúng dạt ra, rồi bước vào làng. Kỳ thực, bọn chúng gọi trêu ông như thế, nhưng bám sát theo ông và xì xào với nhau xem ông đến nhà nào...

Lạ thật, thường người ta đến đâu, chó sủa inh lên, đằng này, ông đến nơi nào, con Vện, con Vàng cúp đuôi chạy mất, hình như chúng biết cất tiếng lên sủa ông là chuốc lấy sự không may vào đầu. Mấy chú ý cũng vậy, hễ có người đến thăm chuồng, là ủn ỉn chui ra, mong được mấy cọng rau muống, bó lá khoai vứt vào ; thế mà thấy ông, cứ len lét. Ông vào đến chuồng lợn sau vườn, chẳng ai hay biết gì ; phải đánh tiếng : « Bà Thịnh đâu ! Ra đây tôi xem lợn cho ! » Một tiếng dạ từ sau bếp vọng lên, tiếng chày ngưng đập, bà Thịnh tươi tắn chùi tay lấm cám vào quần, đơn đả :

-Lạ cụ ạ, cụ đến xem lợn cho nhà cháu, mời cụ lên nhà xơi nước đã !

-Thôi, nước vớt non ! Xem con lợn cái đã, tôi còn đi sang hai ba nhà nữa. Tét nhất đến nơi rồi !

Chú ý bụng phệ, nghe thấy nói đến Tết, lủi mắt ; nhưng nhanh như cắt chiếc thòng lọng trong tay ông đã xìa vào, giật mạnh ra, giữa tiếng eng éc. Bọn trẻ khoái chí cười rộ lên ; ông quay sang bọn chúng, tay cầm chắc thòng lọng, vừa bước vào chuồng, vừa bảo : *Bắt lợn tóm giò, bắt bò tóm mũi !* Hay thật, con lợn lớn như thế, mà trong chớp mắt, nằm gục không chạy đâu được, chân sau bị móc thòng lọng hất ngược lên, chúi mũi trên đất, mắt thẳng bằng và mắt đà, chỉ còn biết kêu thất thanh. Bà Thịnh nhanh nhẩu :

-Thưa cụ, con này chúng con đã vỗ, ăn toàn bột đao ; chắc sắp ngã được !

Chuồng lợn. Việt Nam. 1982.

-Hừ hừ ! *Lợn đói một bữa bằng người đói nửa năm !* Béo đây, nhưng con này là con đầu đàn, ngã là tốt, chứ để làm giống thì lại ù ý. Nói rồi ông thoăn thoắt gỡ nuộc, để cậu ý vui vẻ chạy tuột đi, hú vía ! Quay về phía mấy cô cậu choai choai mới độ nửa năm đang đứng nép vào bờ rào chuồng, ông chỉ một con :

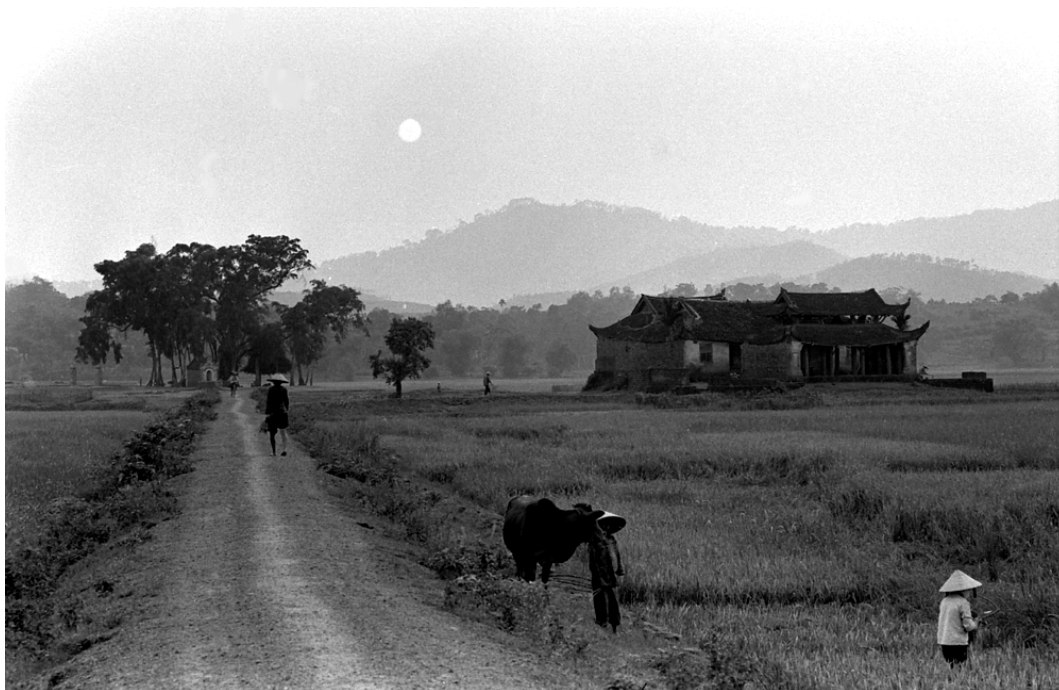
-Bà nên giữ con này làm giống. Người ta thường nói : *Lợn đực chuộng phệ, lợn sê chuộng chõm*¹, không đúng đâu. Lợn đực giống phải mình dài, lưng phẳng, bụng gọn, đuôi to, chân nậm giềng², gáy rộng, ngực sâu, hông khỏe. Hai hòn dái con này như hai củ khoai, to và đều, giống tốt đấy. Nó lại không *ngán vai, dai cổ*, răng lại trắng, mồm lại bẹ...

Lấy chiếc thòng lọng, ông xua bọn chúng đi, chừa lại một cô lợn nái, rồi chỉ cho cả bọn, nói lớn như một ông thầy :

-Chọn lợn nái, nên chọn con nào mẩy nhỏ, đầu thanh, mắt sạch, đít trái thị, phần sau phát triển hơn phần trước, và phải có đủ mười hai đầu vú cách nhau đều đều. *Giàu nuôi lợn đực, khó cực nuôi lợn cái.* Nếu không biết chọn thì lợn gia bại sản đấy !

¹ « Chõm », « chõm » : nhỏ, dài và thót lại (Hoàng Phê chủ biên, *Từ điển tiếng Việt*, Nxbkhh, 1988, tg. 185).

² Tức là chân to, vững và thẳng.

Đê vào làng. 1982.

Ông nói thật đúng. Biết tôi học trên tỉnh, thỉnh thoảng giáp Tết cũng về làng, ông thường tâm sự với tôi : « Xưa tôi cũng có đôi chút chữ nghĩa, song bỏ về làng, rồi làm nghề này giúp dân làng chọn giống chăn nuôi, nhưng cậu tính : cứ đi đến đâu trẻ con nó cũng bu lấy và hò lên *Ông lớn lại, ông lớn lại, ông lái lợn !*, chó mèo chạy hết ! Mang lấy chữ *lái* vào thân, thì như vậy đó ».

Nhớ lời ông, gần nghề đèn sách, sợ đi đến đâu con trẻ lại reo lên « *Ông lớn lại* », tôi thui thủi nơi vách đột, lo chữ nghĩa nghe tiếng reo bỏ chạy hết ; cho đến Tết này cảm tình con lợn, mới lôi chiếc bút cùn ra, viết dăm câu, mong rằng không xúi quẩy cho ai cả.

Đ.T.H.

Bài đã đăng năm 1983.

Tranh khắc gỗ lấy trong G. Dumoutier, Essai sur les Tonkinois, 1908, tg. 169, Hình 63 : « Paysan menant un porc au marché » (Người làng chở lợn ra chợ).

Hình chụp : Đ.T.H.